נזיר טהור ומצורע מהו שיגלח תגלחת אחת ועולה לו לכאן ולכאן אמר להן נזיר להעביר ומצורע לגדל. כלומר נזיר להעביר שער מכל וכל שאינו צריך עוד לשער שיגדלנו לשום מצוה אבל תגלחת ראשונה של מצורע לגדל שער ולגלחו שניה לפני יום הבאת קרבנות והואיל וחלוקות זו מזו לא יפטרו זו את זו: ולא תעלה לו בימי ספרו בתמיה יהא מגלח תגלחת שניה של מצורע שגם היא להעביר מדוע לא תעלה לו לתגלחת נזירות טהרה אמר להן זה לפני זריקת דמים תגלחת דמצורע דכתיב וביום השביעי יגלח ורחץ במים וטהר וביום השמיני יקח שני כבשים בני שנה[1]: וזו. תגלחת נזיר לאחר זריקת דמים דכתיב וגלח הנזיר פתח אהל מועד ולקח[2] שער ראשו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים:

ותעלה לימי [צרעתו] וטומאתו לתגלחת נזיר טמא אמר להן טמא לאחר ביאת מים. כדכתיב וגילח ראשו ביום טהרתו ביום ד) השמיני[3] יגלחנו ביום טהרתו משמע לאחר טהרתו והכי דריש ליה בספרי ומצורע לפני ביאת מים דכתיב וביום השביעי יגלח כל שערו ורחץ את (כל) בשרו במים וטהר: אמרו לו יפה אמרת. כמו לשון אחר הוא כבמה ספרים ולא[4] גרסינן בעי רב דימי: וזה לפני ביאת מים. מצורע: וזה לאחר ביאת מים. תגלחת נזיר טמא כדפרישית:(ה) זה לפני זריקת דמים. תגלחת[5] נזיר טהור: **הני ד' תגלחיות משום מצוה.** כלומר כולהון משום מצוה וצריך תער אף לשלישית ואפי' טמא ודאי ומוחלט ודאי שטעון ארבע תגלחיות ותגלחת שלישית אינה אלא לנזיר טמא ולפי דעתי[6] לא מהדר אארבע תגלחיות דמתני' דאיירי בספק מוחלט וספק טמא אין במשנתינו תגלחת שלא תוכל להסתפק או במוחלט או בנזיר טהור ודאי[7] מצורע ונזיר טהור נפקא לן מקראי בפ' אלשם מינין (לעיל דף מא.) דבתער ונזיר[8] טמא נמי גמרינן לה מנזיר טהור וסוגיא[9] דהש"ס הוא דסלקא הכי ולרמי בר חמא מיבעיא ליה ובקוצר היה יכול לומר תגלחת נזיר טמא צריכה תער או אינה צריכה תער אלא דנקט הני תגלחיות משום דאייריהו בהו בסוגיין במוחלט ודאי וטמא ודאי דמגלח ארבע תגלחיות: אי אמרת משום איעבורי שער אפי' סכייה נשא. ולריך לומר דגילח מקצת השער במספריים או בתער אשם סך נשא בכל ראשו או לא הדר כדאמרי' בפ' המוכל (נ"ל דף פו.) ולא מצי למיעבד תגלחת של טהרה וה"ה דמלי למיבעי אי מגלחו במספריים:

(ה) ואי ודאי נזיר הוא עולה הראשונה חובה וזו נדבה ואם טמא ומוחלט הוא עולה הראשונה נדבה וזו חובה וזה שאר קרבנו [1]טמא ספק ומוחלט ודאי אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ששים ושבעה ימים [2]מוחלט ספק וטמא ודאי אוכל בקדשים לאחר שלשים ושבעה ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר שבעים וארבעה ימים [3]טמא ודאי ומוחלט ודאי אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ארבעים וארבעה ימים [6]שאלו תלמידיו את ר' שמעון בן יוחי נזיר טהור ומצורע מהו שיגלח תגלחת אחת ועולה לו לכאן ולכאן אמר להן [7]אינו מגלח אמרו לו למה אמר להן אילו זה לגדל וזה לגדל וזה להעביר וזה להעביר יפה אתם אומרים עכשיו נזיר להעביר ומצורע לגדל ולא תעלה לו לימי חלוטו ותעלה לו לימי ספרו ואמר להן אילו זה לפני זריקת דמים וזה לפני זריקת דמים יפה אתם אומרים אלא [8] מצורע לפני זריקת דמים ונזיר לאחר זריקת דמים ולא תעלה לו לימי צרעתו ונזירותו ותעלה לו לימי צרעתו וטומאתו אמר להן אילו זה לפני ביאת מים וזה לפני ביאת מים יפה אתם אומרים אלא טמא לאחר ביאת מים מצורע לפני ביאת מים אמרו לו יפה אמרת שלא תעלה לו לימי ספרו ולנזירותו ותעלה לו לימי חלוטו וטומאתו דזה לגדל וזה לגדל הוא אמר להן (9) נזיר טהור והוא מצורע זה לגדל וזה להעביר ואם נזיר טמא והוא מצורע זה לפני ביאת מים וזה לאחר ביאת מים

תני

ואם ודאי נזיר היה. מתחילה ולא מוחלט ולא טמא הרי עולה רלשונה חובה וזו נדבה וכן כולן חוץ מן הרלשונה: **ואלו הן שאר קרבנותיו.** שעדיין לא הביא: **ואם טמא ספק ומוחלט ודאי.** (ד) ביום ראשון של נזירותו אוכל בקדשים לאחר ח' ימים שהיא תגלחת שניה של ימי ספרו שבתחילה יום ראשון של ימי נזירותו שהיא תחילה לימי חלוטו ולסוף ז' תגלחת השנית של ימי ספרו לדכתיב(ב) וביום השביעי יגלח וגו' ולמחר שהוא יום ח' יביא קרבנו כדכתיב ביום ח' וגו' (ג) ואוכל בקדשים (ו) כשהביא כפרתו כדתנן שתגלחת הנגע דוחה לתגלחת הנזיר בזמן שהוא ודאי וכיון שהביא קרבן צרעתו אוכל בקדשים אבל נשתה יין וליטמא למתים ולמחר ס"ז ימים אשם בא לו לגלח נזירות טהרה לאחר שעשה שלשים אחר ז' ימי ספרו יש לומר שמא מוחלט וטמא היה ותגלחת ראשונה עלתה לו לימי ספרו וזו של עכשיו לימי טומאתו ועדיין צריך למנות לו שלשים יום לנזירות טהרתו שהן בכלל ס"ז ימים ואח"כ מותר לשתות ביין: הכי גרסינן **מוחלט ספק וטמא ודאי אוכל בקדשים לאחר ל"ז ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ע"ד.** כיון שהוא טמא ודאי מגלח לסוף שבעה ומתחיל ומונה (ז) שלשים ומגלח נזירות טהרה וכשבא לו לשתות ביין אומרים (ח) שטמא מוחלט וטמא היית ושתי תגלחיות הללו הן של שני ימי חלוטו ושל ימי ספרו ועדיין אי אתה מותר אלא באכילת קדשים דהייגו לאחר ל"ז וחוזר ומונה שבעה לתגלחת טומאה ואח"כ שלשים לנזירות טהרה ומגלח שותה ביין ומיטמא למתים לאחר ע"ד יום: **טמא ודאי ומוחלט ודאי.** מגלח לתגלחת ראשונה של צרעת עכשיו ומכאן עד ז' ימים לתגלחת שניה דכתיב שתגלחת הנגע דוחה לתגלחת הנזיר בזמן שהוא ודאי ואוכל (ט) ביום ח' שמביא

(ו) קרבנות בקדש וחוזר ומונה שבעה ומגלח נזיר טומאה וחוזר ומונה שלשים ומגלח נזירות טהרה מגלח שותה ביין ומיטמא למתים לאחר ארבעים וארבעה ימים: **שאלו תלמידיו את ר' שמעון בן יוחי מפני מה נזיר טהור אינו למצורע.** כלומר נזיר והוא מצורע ובא לו לגלח תגלחת צרעתו (ז) ביום שבשלמה צרעתו וביום שבשלמו ימי נזירותו מה טעם אינה עולה לו תגלחת זו לכאן ולכאן: **אמר להן.** אם אלו שתי תגלחיות שוות שיהו זו לגדל וזו לגדל לו שתיהן להעביר יפה אתם אומרים עכשיו היאך [אתם] אומרים שיהו עולין לו לכאן ולכאן שתגלחת נזיר הוא להעביר ותגלחת מצורע לגדל שמכאן ועד ז' ימים צריך לגלח תגלחת שניה:

תא

אמרו לו ולא תעלה לו לימי חלוטו. בשביל שהוא להעביר ושל מצורע לגדל: **אלא תעלה לו לימי ספרו.** ששתיהן להעביר שמכאן והילך אינן צריכין לגדל שער (ח) וכבר גדל לו כדי לכוף ראשו לעיקרו: **עכשיו מצורע מגלח לפני זריקת דמים.** שהרי ביום השביעי מגלח וביום השמיני מביא קרבנותיו: **ונזיר מגלח לאחר זריקת דמים.** דכתיב [במדבר ו] ואת האיל יעשה זבח שלמים ליי' והדר כתיב וגלח הנזיר כו' היאך אתם אומרים שיהא עולה לו תגלחת א' לכאן ולכאן: **אל"ל לא תעלה לימי ספרו ונזרו.** בשביל שזה לפני זריקת דמים וזה לאחר זריקת דמים אלא תעלה לו לימי צרעתו של ימי ספרו וטומאתו דנזיר שנטמא במת ומצורע שתהא תגלחתו עולה לכאן ולכאן דזה וזה מגלח לפני זריקת דמים ששניהן מגלחין כז' ז) ומביאין קרבן בח' שלהן: **אמר להן אילו שניהן מגלחין לפני ביאת מים יפה אתם אומרים.** אבל טמא מגלח לאחר ביאת מים מיד דטהר: **אמר להן אילו שניהן מגלחין לאחר ביאת מים** ז): הכי גרסי' **אמרו לו יפה אמרת אלא תעלה לו** (ו) **לימי ספרו לימי נזירותו ותעלה לו לימי חלוטו ולימי טומאתו אזה לגדל וזה לגדל.** אמרו לו תקן הדבר אלא תעלה לו תגלחת לימי ספרו בימי נזיר טהרתו שמצורע בימי ספרו מגלח לפני זריקת דמים ביום השביעי ונזיר מגלח ביום הבאת קרבנותיו לאחר זריקת דמים אבל תעלה לו תגלחת אחת לימי טומאתו ולימי חלוטו אזה וזה מגלחין לגדל שיער אחר מצורע בימי חלוטו מגלח כדי לגדל שיער (ט) אחר ונזיר טמא מגלח כדי לגדל שיער אחר שיהא מגלח לנזירות טהרתו: **אמר להן.** לכך אין עולה לו תגלחת אחת מכולן לב' תגלחיות שאם נזיר טהור הוא והוא מצורע (י) בימי חלוטו (א) מגלח כדי לגדל ונזיר להעביר ואם נזיר טמא הוא והוא מצורע אע"פ ששניהן לגדל עדיין אין עולה להן תגלחת אחת לכאן ולכאן שמצורע מגלח לפני ביאת מים (ב) וכן נזיר טהור ומצורע בימי ספרו אע"פ ששניהם להעביר הואיל ומצורע בימי ספרו מגלח לפני זריקת דמים ונזיר טהור לאחר זריקת דמים כמו שמפורש למעלה [ולכך] אין תגלחת אחת עולה לשתיהן:

תני

ואם ודאי נזיר היה. (ד) בקדשים בו ביום שהיא כפרתו: (ג) ומונה מזירות טהרה כו': (ו) שבשביל שלהן: (ז) ומצורע לפני ביאת מים דכתיב וביום השביעי יגלח את כל שערו ואח"כ כתיב ורחץ את בשרו וטהר: (ח) שלא תעלה לו לימי ספרו ולימי חלוטו ותגלחת אחת לימי ספרו ולימי זירות: (ט) שיער בעבור גילות ביום שמיני ומצמ"ל לגלח לשלשים מזירות טהרתו הס"ד: (י) שמצורע בימי חלוטו: (כ) ונזיר טמא לאחר ביאת מים וכן נזיר כו' ומצורע מגלח לפני כו':

הגהות הב"ח

(א) גב' דאי ודאי מזיר: (ב) שם אלא עכשיו מצורע לפני זריקת: (ג) שם אמר להן אם מזיר טהור: (ד) רש"י ד"ה ואם טמא כו' ולא היה ביום ראשון: (ה) ד"ה טמא ולא וכו' ואוכל בקדשים ביום ח' שמביא קרבנות וחוזר כע"ל: (ו) ד"ה אלא תעלה וכו' דכבר גדל: (ז) ד"ה וכו' הכי גרסינן אמרו לו יפה אמרת אלא תעלה לו לימי ספרו ולימי חלוטו ולימי נזירותו ותעלה לו לימי חלוטו וכו' אמרו לו תקנת הדבר אלא תעלה לו תגלחת אחת לימי ספרו ולימי נזירו: (ח) ד"ה אמר להן כאן וכו' בימי חלוטו מצורע מגלח כדי לגדל:

הגהות התוספות

1. מיעות בני שנה נמתק.
2. ל"ל ולקח אח. 3. ל"ל השביעי. 4. ל"ל וכמה ספרים לא גרסינן ליה. ומיעות בעי רב דימי נמתק.
5. ל"ל תגלחת מצורע. וזה לאחר זריקת דמים, תגלחת מזיר טהור. 6. מיעות "ולפי דעתי" מיותר ול"ל ולא מהדר. 7. ל"ל והא ודאי.
8. ל"ל אלא בתגלחת אח כל מזיר טמא נמי קא מיבעיא ליה. ואע"ג דבפ' ג' מיניו (דף מב.) אמרינן דבעיא תער דגמרינן לה כו'.
9. ל"ל סוגיא.

נוסחת הריב"ן

א) בקדשים בו ביום מיון שהביא כפרתו: ב) ומונה מזירות טהרה כו': ג) אומרים לו אמא כו' ואח"כ לנזירות כו' ע"ל הס"ד: ד) קרבנותיו כו' ומגלח מזירות: ה) תגלחת צרעתו ביום שבשלמו ימי וכו': ו) בשביעי שלהן: ז) ומצורע לפני ביאת מים כדכתיב ביום השביעי יגלח את כל שערו ואח"כ כתיב ורחץ את בשרו וטהר: ח) שלא תעלה לו לימי ספרו ולימי מיזותו ותעלה לו לימי חלוטו כו' תגלחת אחת לימי ספרו ולימי מזירות: ט) שיער בעבור גילות ביום שמיני ומצמ"ל לגלח לשלשים מזירות טהרתו הס"ד: י) שמצורע בימי חלוטו: כ) ונזיר טמא לאחר ביאת מים וכן נזיר כו' ומצורע מגלח לפני כו':

א) [תוספתא פ"ה ע"ב], ב) [ויקרא יד], ג) [שם], ד) ל"ל השביעי, ה) עי' ל"מ, ו) שיין לקמ ס"ח.

כא א מיי' פ"ו מהל' מזירות הל"א:
כב ב מיי' שם הלכה יא:
כג ג מיי' שם הל"ב:
כד ד מיי' שם הל"ח:

פי' הרא"ש

ספק טמא ומוחלט ודאי. אוכל בקדשים לאחר ח' ימים כי יום [ראשון] לנזירותו מגלח לחלוטו וישב מחוץ לאהלו ז' ימים וביום הז' מגלח [פעם] ב' ובח' מביא קרבנותיו בו ביום ואוכל בקדשים מיד. והאי דקאמר לאחר ח' ימים לאו דוקא. ומונה ל' יום ויום הח' מן המנין וביום ל"א יגלח דכיון שנטהר מצרעתו אינו מגלח אלא עד יום ל"א כשאר נזירים אע"פ שעדיין אינו שותה יין ומטמא למתים דשמא נזיר טמא היה ואותו יום ל"א שהוא יום ל"ח לנזירותו עולה לו לנזי' טהרה ומגלח יום ל"א שהוא ס"ח לנזירו' והיינו דקאמר ושותה יין ומטמא למתים לאחר ס"ז דהיינו יום ס"ח: **מוחלט ספק וטמא ודאי אוכל בקדשים אחר ל"ז ימים.** דמאחר שאינו מוחלט ודאי א"א לו לגלח מיד אלא מזה ג' וד' ומגלח בח' ומביא קרבן נזי' טמא ומביא צפרים לספק חלוטו: וא"א לו לגלח עד סוף ל' דשמא לאו מוחלט הוא. וביום ל' דהיינו ל"ז לנזיר' מגלח דכיון דיש עליו ספק צרעת מגלח ביום ל' כדפי' לעיל וביום ל"ח יביא עולת בהמה לספק נזי' טהרה וחטאת העוף לספק ואוכל בקדשים בו ביום. ושמא מוחלט הוא והויין הנך ב' תגלחות לחלוטו ולספורו ולסוף ד' ימים יגלח ג' לטומאתו. ויום ל"ח עולה לו למנין השביעי. וביום הח' יתחיל למנות נזיר' טהרה ומגלח יום ל"א והיינו דקאמר ושותה יין ומטמא למתים אחר ע"ד ימים: **טמא ודאי ומוחלט ודאי.** אוכל בקדשים לאחר ח' ימים דכיון שהוא מוחלט ודאי מגלח ביום הא' ה) וביום הז' מביא נזי' טמא ומתחיל בו ביום למנות ל' יום ומגלח ביום ל"א. והיינו דקאמר שותה יין ומטמא למתים אחר מ"ד ימים: **פפני מה נזיר טהור אינו במצורע ותעלה תגלחת צרעתו לנזירותו** כגון אם נחלט ביום השלמת נזירותו ונתרפא וגילח לצרעתו תעלה לו גם לנזי' ובמתני' אמרי' דצריך ד' תגלחות משום דתגלחת צרעתו לא עלתה לו לנזירותו: **נזיר להעביר** הוא מעביר שערו לגמרי ואינו צריך לגדלו עוד לשם מצוה: **ומצורע לגדל** בתגלחת ראשונה של מצורע צריך לגדל שערו כדי לגלחו שנית לאחר ימי ספרו. והואיל וחלוקים זה מזה אין עולין של זה לזה: ויעלו לו לימי ספרו שגם הוא להעביר: **זה לפני זריקת דמים.** גלוח מצורע דכתיב וביום השביעי יגלח ורחץ בשרו במים. וביום השמיני יקח ב' כבשים. וזו **תגלחת נזי' לאחר זריקת דמים** דכתיב וגילח הנזיר פתח אהל מועד ולקח את שער ראשו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים: **ותעלה לימי טומאתו.** לתגלחת נזי' טמא: **טמא לאחר ביאת מים** דכתיב וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו. ביום טהרתו משמע אחר טהרתו. והכי דריש לה בספרי: **ומצורע לפני ביאת מים** דכתיב וביום השביעי יגלח את כל שערו ורחץ בשרו במים וטהר. יש בספרים לישנא אחרינא עד תנא ר' חייא זה לפני ביאת מים וכו' כדפ' לעיל:

ה) ל"ל וביום הז' יגלח תגלחת שניה וביום הח' יביא קרבנות מצורע וחוחר ומונה ז' ומגלח מזירות טומאה ומתחיל כו'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

תא שמע ומגלח ארבע תגלחיות ש"מ משום מצוה ש"מ. יש מפרשים דלייק מדכולל אותם ביחד מ"כ דמיין אהדדי וכולהו בתער אף האלישית שהיא לספק זיר טומ"ת גם יש בספרים כתוב ואי ס"ד משום עיבורי טומאה אפילו בג' נמי סגי וקשיא לן מאי מייתי והלא בכל התגלחיות יש להסתפק אי במגלורע או בזיר טהור אף בשלישית ומשמע י"ל דאע"ג דבתגלחת שלישית איכא לספוקי תגלחת בזיר[1] טהור שהיא לריכה תער מ"מ אם לא היתה תגלחת טומאה לריכה תער משום ספק דזיר טהור לא היה[2] לריך גילוח שהרי עדיין לא היה מותר לשתות יין:

הדרן עלך שני נזירים

הכותים[3] **אין להם נזירות.** ותין קרבנן קרב אף על גב דמקבלין מהם נדרים ונדבות ובגמרא מפרש מנלן: **נשים ועבדים יש להן נזירות.** בגמרא מרבה להן: **כופה את עבדו.** שמוחה על נזירותו בגמרא מפרש טעמא: **מנהני מילי.** דעובדי כוכבים אין להם נזירות הלא בשאר נדרים דינן כישראל דכתיב איש איש לרבות עובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל והכא נמי נדר הוא: **דת"ר דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' וגו' בני ישראל ולא עובדי כוכבים.** אם קבלו נזירות אינו כלום ומותרין לשתות יין ואין מביאין קרבנות נזירות עליהם: לומה לי קרא לרבות לעבדים והא אמרינן כל מלוה שאשה חייבת עבד חייב בה. כלומר הא קיימא לן הכי ובפ"ק[1] דקדושין (דף כג.) יליפינן לה: **שאני הכא דקאמר קרא לאסור איסר על נפשו מי שנפשו** קנויה לו **יצא עבד.** ולא"ג דלתכתיב לגבי נדרים מ"מ בפ"ק דנדרים (דף ג.) מקשינן נזירות לנדרים מלנדור נדר נזיר להזיר: **והא** גבי ערכין דכתיב **בני ישראל ותניא בני ישראל מעריכין.** לומר ערכי עלי או ערך פלוני עלי: ואין העובדי כוכבים מעריכין. אף כי נודרים נדרים ונדבות כישראל: יכול לא יהו נערכים. אם אמר ישראל ערך עובד כוכבים עלי: ת"ל אים. והכא נמי גבי נזיר נימא דאהני מיעוטא דבני ישראל לומר בני ישראל ונודרים[4] ומביאין קרבן אבל העובדי כוכבים אין נודרים ומביאים קרבן יכול לא יהו נודרים כלל לאסור ביין ובטומאה ת"ל אים דהכי נמי אמר הש"ס בסמוך: **למאי אילימא לענין ירושה.** דסתם מקוס שנאמר בו אב לענין ירושה קרוב אחיו: **מי שמוחר על כיבוד [אב].** אבל עובד כוכבים לא מוחלר: **מידי** [בנזיר בכבד] אבין כתיב ועגיל כי קאמר לענין ירושה לא פריך הכי דסתם אב נקרא אב לענין ירושה: ולמא

תני רבי חייא זה לפני ביאת מים (חיים) וזה לאחר ביאת מים זה לפני זריקת דמים וזה לאחר זריקת דמים: שתגלחת הנגע וכו': בעי רמי בר חמא הני ארבע תגלחיות דקאמר משום מצוה או משום אעבורי שיער טומאה למאי נפקא מינה לעבורי[6] בנשא אי אמרת משום מצוה לעבורי בנשא לא ואי אמרת משום אעבורי שיער טומאה אפילו סביה נשא נמי מאי אמר רבא ת"ש ומגלח ארבע תגלחיות אי סלקא דעתך משום עבורי שיער טומאה אפילו בשלש נמי סגיא ליה שמע מינה משום מצוה שמע מינה:

הדרן עלך שני נזירים

הכותים [א]אין להם נזירות [ב]נשים ועבדים יש להן נזירות חומר בנשים [ג]שהוא כופה את עבדו [ד]ואינו כופה את אשתו: **גמ'** קתני הכותים אין להם נזירות מנא הני מילי דתנו רבנן [ה][1]דבר אל בני ישראל ולא לעובדי כוכבים ואמרת אליהם לרבות את העבדים למה לי קרא האמרת [ו][ה]כל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה אמר רבא שאני הכא [ז]דאמר קרא [2]לאסור איסר על נפשו במי שנפשו קנויה לו יצא עבד שאין נפשו קנויה לו [(ח)] הואיל ואין נפשו קנויה לו אימא גבי נזיר נמי לא קמשמע לן אמר מר דבר אל בני ישראל ולא לעובדי כוכבים וכל היכא דכתיב ישראל עובדי כוכבים לא והא גבי ערכין דכתיב [3]דבר אל בני ישראל [ט]ותניא בני ישראל מעריכין [י]ואין העובדי כוכבים מעריכין יכול לא יהו נערכין [יא]ת"ל איש שאני הכא דאמר קרא [4]לאביו ולאמו לא יטמא במי שיש לו אב למאי אילימא לענין ירושה [יב]והא"ר חייא בר אבין א"ר יוחנן [יג]עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה שנאמר [5]כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר אלא במי שמוזהר על כיבוד אביו מי כתיב כבד אביך גבי נזיר אלא אמר קרא לאביו ולאמו לא יטמא במי שיש לו טומאה יצא

פני רבי חייא. [(ו)]טומ"ת והוא מגלורע אין עולין לו לכאן ולכאן לפי שזה לפני ביאת מים וזה לאחר ביאת מים. נזיר טהור והוא מגלורע נמי אין עולין לו לכאן ולכאן שמגלורע מגלח לפני [ז]זריקה ונזיר טהור לאחר זריקת דמים: **בעי רמי בר חמא הני ארבע תגלחיות** ומגלח ד' תגלחיות מי אמר משום מצוה [ח]איתנהו ממ"נ תרתי קמייתא משום תרתי תגלחיות [ז]בגרעת ושלישית משום טומאה וריביעית משום [ה]נזיר דטהרה וכולן בתער: **או דלמא משום עבורי שיער טומאה.** איתנהו ואפילו מעביר לה בנשא שפיר דמי: **ואי ס"ד משום עבורי שיער טומאה.** הוא דמגלח אפילו בג' תגלחיות נמי סגיא דכיון דשתי תגלחיות שבמגלורע ושלישית של נזיר טומ"ת איכא עבורי שיער טומאה והאי דהדר מגלח בתגלחת רביעית הא איכא עבורי שיער טומאה ואמאי מגלח אלא לאו ש"מ דכולהו איתנהו משום מצוה לגלח ארבע תגלחיות ש"מ:

הדרן עלך שני נזירים

הכותים אין להם נזירות. דעובדי כוכבים שנדרו בנזירות אין נזירות חלה עליהן ומותרין לגלח ולשתות יין וליטמא לאמתים: **תומר בנשים מבעבדים שהוא כופה את עבדו.** שהעבד שנדר בנזיר יכול רבו לכופו לשתות ביין אבל אשתו שנדרה בנזיר אינו יכול לכופה (ט) וכיון שנדרה ושמע [ז]לה ולא היפר לה שוב אינו יכול להפר: **גמ' קתני הכותים.** אין מחייבין בנזירות אבל הנשים והעבדים מחייבין: **דת"ר דבר אל בני ישראל.** אים או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר וגו' [ז]בני ישראל ולא לעובדי כוכבים ולא לרבות: **ואמרת אליהם.** אים או אשה לרבות את העבדים שיש להן נזירות: **עבדים למה לי.** לרבויי קרא שיש להן נזירות: **הא אמרת.** במס' [ו]קדושין כל מצוה שהאשה חייבת בה כו' וכיון שהאשה חייבת בנזירות כלכתיבי[ח] אים או אשה אתרבו להו נמי עבדים: **שאני הכא.** גבי נזירות דאי לאו דאתי קרא אחרינא לרבויי עבדים לא הואי אמינא דעבדים מחייבי בנזירות משום דאמר קרא קרא גבי [ט] נזירות לאסור איסר כו' קמ"ל ואמרת אליהם לרבות את העבדים: **ואין העובדי כוכבים מעריכין.** שאם אמר ערכי עלי לא אמר כלום: **יכול לא יהו נערכין.** שאם אמר ישראל ערך [(ג)] [ח] זה עובד כוכבים עלי שלא יהו בדבריו כלום: **תלמוד לומר אים.** או אשה כי יפליא נדר בערכך נפשות לה' דאיתנהו בכלל ערך ונותן ערכו כפי שנותיו של עובד כוכבים [(ד)] הכא נמי גבי נזירות ליהוי עובדי כוכבים בתורת נזירות דאם אים נזירין להביא קרבן דכתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים ליתהנו בהו אים דליהוו נזירים אבל לא מביאין קרבן כדלקמן: **שאני הכא.** גבי נזיר [ט]מה שאינו בתורת נזיר כלל דאמר קרא לאביו ולאמו לא יטמא בתורת נזיר כלל דאמר קרא לאביו כוכבים: **אלמוד לומר אים.** או אשה כי יפליא נדר בערכך נפשות לה' דאיתנהו בכלל ערך ונותן ערכו כפי שנותיו של עובד כוכבים [(ד)] הכא נמי גבי נזירות ליהוי עובדי כוכבים בתורת נזירות דאם אים נזירין להביא קרבן דכתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים ליתהנו בהו אים דליהוו נזירים אבל לא מביאין קרבן כדלקמן: **שאני הכא.** גבי נזיר [ט]מה שאינו בתורת נזיר כלל דאמר קרא לאביו ולאמו לא יטמא בתורת נזיר כלל דאמר קרא לאביו כוכבים: **יצא עובד כוכבים שאין לו אב.** דאין אבות לעובד כוכבים: **אילימא לענין ירושה.** אימא הכי [(ה)] לאמו ולאביו במי שמוזהר על כיבוד אביו נא לך הכתוב לומר שלא יטמא בשביל נזירות שעליו ועובד כוכבים הואיל ואינו בכיבוד אביו אין נזירות חלה עליו:[ז] יצא

א א מיי' פ"ב מהלכות מזיחות הלכה טז:

ב ב מיי' שם הלכה ח [וכהרא"ש בספקוקי נדרים פ"א סימן ו]:

ג ג מיי' שם הלכה יח:

ד ד טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף לגו:

ה ה מיי' פ"ב מה' מגיגה הל"ל טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף יח]:

ו ו ז מיי' פ"ל מהל' ערכין הלכה ו סמג עשין קכח:

ח ח מיי' פ"ו מהלכות מחלות הלכה ט סמג עשין לו טוש"ע מ"מ סי' רפג סעיף ל:

הגהות התוספות

1. ל"ל מתגלחת מיר. 2. בס"ל יבמות. 3. בס"ל הגנוס. וכן בכולים פיקקן. וכן בכרוב מקומות שבש"ס שמכר עכו"ם או כותי הוא משלוחת יד המנקר וכ"ל גוי. 4. ל"ל נחיים.

פי' הרא"ש

הני ד' תגלחיות דאמרי' משום מצוה כלומר כולהו משום מצוה דאפילו טמא ודאי ומוחלט ודאי היו כולן צריכין תער אפילו תגלחת שלישית שהיה משום טומאה: **או משום אעבורי שער** שיעביר ממנו שער שהי"ל בשעה שנטמא ובעבורי נשא סגי. וה"ה דמיבעיא ליה לכל תגלחת נזיר טמא וצ"ל דא"נ סגי ליה בעבורי נשא צריך לגלח מקצת ראשו בתער או במספרים שאם היה סך נשא כל ראשו תו לא הדר רבי כדמשמע פ' החובל ולא מצי למעבד תו תגלחת שניה של טהרה וק"ל דמסתברא דאפילו נזיר טהור מצי לעבורי שערו בנשא רק שישייר ב' שערות וצ"ל דתרי גווני נשא נינהו יש נשא שהשער צומח אח"כ. ואע"ג דבס"פ ג' מינין [אמרינן] דבעי' תער דגמרי' ליה מנזיר טהור הכי נמי סלקא סוגיא דשמעתן הכי רמי בר חמא הוה מספקא ליה ת"ש מגלח ד' תגלחת ואי אמרינן משום עבורי עביר שער שהי"ל בשעה שנטמא ואע"ג דבתגלחת שלישי' איכא לספוקי נמי בתגלחת [נזיר] טהור שהיא צריכה תער מכל מקום אם לא היתה תגלחת טומאה צריכה תער משום ספק נזיר טהור לא היתה צריכה גילוח שהרי עדיין לא יהא מותר לשתות יין ולטמא למתים **אלא ש"מ שאף תגלחת נזיר טמא משום מצוה** וצרי' תער:

סליק פרקא

פ"מ העובדי כוכבים אין להם נזירות אע"פ שעובדי כוכבים נודרין

נוסחת הריב"ן

[(ו)] טומ"ת והוא מגלורע אין מגלחיותיו עולין כו': [(ז)] זריקת דמים: [(ח)] אינו: [(ט)] דלעיל: [(י)] מזיחות דטהרה: [(יא)] ומשם בה: [(יב)] וגו' אים לרבות את העבדים כו' והאמר ליתא: [(יג)] עובד כוכבים זה: [(יד)] מ"ש ליתנהו בתורת נזיר כו' אהוא בתורת נזיר: [(יה)] בכ"י כתוב כאן גליון מי כתיב כבד לומר קרא דלאביו לא משתמע שיהא זקוק לכבדו אבל לעיל לא פריך מי כתיב אביו המוריש הא פשיטא דעיקר אב הוי לענין ירושה. כתוס' עכ"ל:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' והואיל ואין נפשו: **(ז)** רש"י ד"ה מומר וכו' דכיון שנדרה ושמע: **(ח)** ד"ה יכול לא וכו' ערך עובד כוכבים זה עלי וכו' נדכיון לכום ת"ל אים כי יפליא כל"ל ותיכות או אשה ממקח: **(ד)** בא"ד והכא נמי וכו' ולא עובדי כוכבים איתנהו בהו אים: **(ה)** ד"ה אלא אימא הכי לאביו ולאמו נמי שמוחיר:

מוסף רש"י

ת"ל איש. אים משמע כל הזו (עורכין ה:).

נדרים ונדבות כישראל אם נדר בנזיר אין עליו תורת נזיר ואין מקבלין ממנו קרבנות נזיר להקריבם ואם בא לימלך אם מותר לשתות ולטמא למתים מתירים לו: **שהוא כופה את עבדו כופהו לשתות יין ואינו כופה את אשתו** לשתות אם לא שאמר בל' הפרה: **(ב)** שהוא מפיר את נדרי אשתו ובהפרה זו נתבטל הנדר ומותרת לשתות יין אף לאחר שתתאלמן או תתגרש ואינו מיפר את נדרי עבדו אע"פ שכופהו לשתות יין הנדר מיהו קיים ואם נשתחרר משלים את הנזירות ולא נהירא הך פירושא דהיינו סיפא הפר לאשתו הפר עולמית אם לא שנאמר דפרושי קא מפרש ונראה לפרש שהוא מפיר נדרי אשתו ואף אם נתרצה אחר ההפרשה שתקיים את נדרה אין עליה תורת נזיר שכבר נתבטל הנדר ובעבדים אף אם כפהו לשתות יין אם רוצה האדון אח"כ שיקיים נזירותו צריך לקיימו. **הפר לעבדו** לאו דוקא אלא שכפהו לשתות יין: **עבר מכבוד פניו** שברח בגמרא מפרש טעמא: **גמ' דבר אל בני ישראל** בנזיר כתיב ולא עובדי כוכבים: **הא אמרת כל מצוה שהאשה חייבת** וכו' דגמרי' לה לה מאשה: **שאני הכא דאמר קרא לאסור אסר על נפשו** ואע"ג דהאי קרא בנדרים כתיב בפ"ק דנדרים מקשינן נזירות לנדרים מלנדור נדר נזיר להזיר: **ולא העובדי כוכבים מעריכין** שאם אמר ערכי עלי לא מחייב יכול **לא** יהו **נערכים** אם אמר ישראל ערך עובד כוכבים זה עלי ת"ל **איש** הכא נמי גבי נזיר אימא אהני מיעוט דאין העובדי כוכבים ומביאין קרבן כישראל ואהני ריבויא דאיש שיש עליהם תורת נזיר שלא לשתות ולטמא למתים: **יצא עובד כוכבים שאין לו אב** הלכך אינו בתורת נזיר ליין ולטמא למתים הלכך ליכא למדרש הכא איש לרבי. ותמיה לי לבני ישראל למה לי דליכא למימר דמהאי קרא לא שמעינן אלא יין וטומאת מתים ואתא בני ישראל למעוטי מקרבנות דלא הוה סתבור שיביא קרבנות נזיר הואיל ואין עליו תורת נזיר כלל ועוד אי מצי' למדרש האי קרא לחצאין אכתי נימא מי שאין לו אב מטמא למתים ומאיש נרבה שאסור לשתות יין אלא ודאי האי קרא ליכא למידרשיה לחצאין וג"ל דמהאי קרא לא הוה שמעינן מידי אי לאו כתיב בני ישראל אלא בתר דכתיב בני ישראל אתיא הך דרשא לאפוקי מרבויא דאיש: **שנאמר ירושה לעשו נתתי את הר שעיר** נתן לו להורישו לבניו. **מי כתיב כבוד אב** לענין נזיר ולעיל לא פריך מי

(ג) נלאה דל"ל משום עבורי שער בג' תגלחות פני דמתגלחת הג' סגי לעבורי שער שהי"ל בשעה שנטמא וכו'. **(ד)** שייך למתניתין דלקמן דף סב ע"ב.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

סא: הכותים אין להם פרק תשיעי נזיר

ודלמא כרת הוא דלא מחייב. ת"ל דקאמר מהני [דלא][1] תיתי לומר שיהא עובד כוכבים בכרת אבל אטמויי מיטמו: **אמר** קרא והזה הטהור על הטמא כל מי שיש לו טהרה יש לו טומאה וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה. ועובד כוכבים אין לו טהרה דכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא למשמרת לבני ישראל ולא לעובדי כוכבים כפי׳ הקונטרס: **ודלמא** טהרה הוא דלא הוי להו הא טומאה אית להו. דהאי והזה הטהור על הטמא לא מייתר דבפ"ק דיומא (דף יד.) מוקמינן ליה למילי אחריני למתניין להזות על האדם והזה על הבהמה ומשני אמר קרא אשר יטמא ולא יתחטא דמייתר יטמא דהוה ליה למכתב אשר לא יתחטא ועוד י"ל משום דוהזה הטהור לא מייתי בטהרה דחיטוי אלא מייתי בטהור גמור לפי הפשט או בטבול יום כדאית׳ ביבמות (דף עג.) וקרא דממעטינן מייתי עובדי כוכבים מטהרה היינו ממטהרת חיטוי דכתיב לבני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא להכי אייתי קרא דאשר יטמא ולא יתחטא דמייתי בחיטוי [2] ולריך עיון ואף על גב דאמת הוא דעובד כוכבים אין לו שום טהרה ואפילו טבילה מ"מ ניחא ליה לאתויי מחיטוי גופיה דומיא דלמשמרת למי נדה חטאת היא דמייתי ממעטינן עובדי כוכבים דמייתי בחיטוי [3] (ושמא) הא דעובד כוכבים אין לו טהרה ואפי׳ טבילה היינו משום דאיתקש טבילה להזאה דכתיב וחטאו ביום השביעי ולכך נגדיו ורחץ במים וטהר:

לשון הר"ם אמר קרא אשר יטמא ולא יתחטא ואיתקש טומאה לטהרה: **רב אחא בר יעקב אמר והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם.** אעבדים קאי רב אחא בא ליישב דרשא של אחיו דלעיל מי שיש לו אב לענין ירושה המפורשת במור׳ וירושת עבדים מפורשת בקרא דוהתנחלתם ועובד כוכבים אינו מוריש עבדו לבניו שאין לעובד כוכבים קנין בגוף העבד כדדרשינן פרק השולח (גיטין דף לח.) אתם קונין מהם ולא הם קונין זה את זה[2] מ"כ כל שיש לו נחלה בעבדים קרוי אביו והוי בכלל לאביו ולאמו לא יטמא וכל שאין לו נחלה אינו בכלל טומאה כלומר בכלל אביו ואמו לא יטמא: **אי הכי עבדים נמי.** ממעטו מנזירות מהך דרשא שכמו כן אין מוריש עבד אחד[3] שנתן לו על מנת שלא יהיה לרבו רשות בו [4] שאינו קונה אותו כדפרישית[4] ולא הם קונים זה מזה וכ"ת דעבדים איתרבו מאליהם עובדי כוכבים נמי ליתרבו מאים וה"ה דאשיויא קמא [5] דמי שיש לו טהרה יש לו טומאה פריך: אלא אמר רבא בשלמא גבי ערכין איכא לאוקמי מיעוטא דבני ישראל למעוטי עובדי כוכבים דאין מעריכין וריבוי דאיש לרבות עובדי כוכבים דנערכים אבל הכא אי אית לרבות עובדי כוכבים מ"כ [מאי] ממעטו בני ישראל דמשמע ולא עובדי כוכבים וכ"ת בני ישראל דמשמע ולא עובדי כוכבים יכול לא יהו נודרים כלל ליאסר באיסורי נזיר [מ"ל אית] אך לא יביאו קרבן: אי משום קרבן לאו מהכא נפקא אלא מהתם לעולה פרט לנזירות. בקרא דאיש אית בפרשת אמור דמרבינן מיניה שהעובדי כוכבים נודרין נדבות כישראל וכתיב בפיפיה דקרא לעולה פרט[5] לנזירות דעובד כוכבים דאינו מביא קרבן נזירות ומ"ש וכיון דעובדי כוכבים אימעיטו לגמרי מנזירות מ"כ למה לי לעולה פרט לקרבנות נזירות [י"ל] שלא יביא עובד כוכבים קרבנות נזירות כדי לאפטור ישראל נזיר מקרבנותיו וי"ע: **ואימא בני ישראל מדירין בניהן בנזיר כו׳ יכול לא יהו נזירין ת"ל איש הא איתמר עלה א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר.** מ"כ[6] הלכה לא נשנית אלא לגבי ישראל אין[7] סברא דליתי מיעוטא [8] למעוטי דבר שאינו אלא הלכה למשה מסיני: [9] **איש כי יפליא דכתיב בערכין למה לי.** לרבויי עובדי כוכבים להיות נעלכין כיון דקיימא לן דעובדי כוכבים נודרים נדרים ונדבות כישראלים [לא הוה] ממעטו[8] אפילו שתק מאים הוה מוקמינן מיעוטא דבני ישראל למעוטי עובדי כוכבים דאין מעריכין דקסברא[9] הוה להשוותם מקרא דנודרין נדבות כישראל לכל מה שיוכל[10]: **איש** כי יפליא מצעיא ליה לאיתויי מופלא סמוך לאיש: **הניחא** למ"ד. במסכת נדה (דף מו:) לאוריימתא אלא מאן דאמר דרבנן מאי איכא למימר לאתויי מופלא סמוך לאיש דעובד כוכבים ודבר תימה הוא דבישראל ליתיה אלא מדרבנן ובעובדי כוכבים איתיה ופר"י דודאי ישראל אלא הוי בכולל בל יחל עד דהוי גדול וכי הוי גדול מיהא איתא בבל יחל הלכך דרשינן כל דליתיה בבל יחל ליתיה בהפלאה וכדאמר בפרק [יוצא דופן] (שם) וממעטינן מופלא סמוך לאיש דישראל אבל עובד כוכבים שאינו ראוי לבא לכלל בל יחל לא שייך למעוטי: הניחא

יצא עובד כוכבים [א]שאין לו טומאה מנלן דלית להו טומאה דאמר קרא [1]ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל במי שיש לו קהל יצא זה שאין לו קהל ממאי דלמא כרת הוא דלא מיחייב אבל איטמויי מיטמו אמר קרא [2]והזה הטהור על הטמא כל שיש לו טהרה יש לו טומאה וכל שאין לו טהרה אין לו טומאה ואימא טהרה הוא דלא הויא ליה טומאה הויא ליה א"ק ואיש אשר יטמא ולא יתחטא רב אחא בר יעקב אמר שאני הכא דא"ק [3]והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם כל שיש לו נחלה יש לו טומאה וכל שאין לו נחלה אין לו טומאה אי הכי עבדים נמי לא אלא אמר רבא בשלמא גבי ערכין שנאמר [4]בני ישראל [ב]בני ישראל מעריכין ואין העובדי כוכבים מעריכין יכול לא יהו נערכין ת"ל איש [א] [איש] הכא בני ישראל נוזרין ומביאין קרבן ואין העובדי כוכבים נוזרין ומביאין קרבן יכול אף לא יהו נזירין כלל ת"ל איש אמרי אי משום קרבן לאו מהכא נפקא ליה אלא מהתם [ג]לעולה פרט לנזירות דברי ר' יוסי הגלילי אימא בני ישראל נוזרין נזירות עולם ואין העובדי כוכבים נוזרים נזירות עולם יכול לא יהו נזירים תלמוד לומר [5]איש א"ר יוחנן מי כתיב נזיר עולם אימא בני ישראל מדירין בניהם בנזיר ואין העובדי כוכבים מדירין בניהם בנזיר יכול לא יהו נזירים ת"ל איש האמר רבי יוחנן [ג]הלכה היא בנזיר אימא בני ישראל מגלחין על נזירות אביהן ואין העובדי כוכבים מגלחין על נזירות אביהן יכול

ילא עובד כוכבים שאין לו טומאה. שאם נגע במת אינו טמא: דלמא כרת הוא דלא מיחייב. כי נכנס במקדש: **אבל איטמויי איטמו.** כי נגע במת כדי לטמא אדם וכלים והואיל והוא מיטמא ממלאת אתה אומר שאהא מזירות תלה עליו: **כל שיש לו טהרה.** (ה) בהזאה ובטבילת מקוה יש לו טומאה ועובד כוכבים שאין לו טהרה אין מקבל טומאה והא דאמרינן במס׳ יבמות בפ׳ הערל (דף עא:) ערל מקבל הזאה כגון ערל ישראל שלא נימול [ו]שמתו אחיו מחמת מילה אבל ערל עובד כוכבים לא וכיון שאין מקבל הזאה לפיכך אין לו טומאה: **ודלמא טהרה הוא דליט ליה.** שאם קיבל טומאה אפילו שהוזה לא נטהר מטומאתו ופוסל את הקדשים במגעו (ז) הא טומאה הויא ליה שאם נגע במת שהוא טמא ומטמא אדם וכלים: **אמר קרא [איש אשר] יטמא ולא יתחטא.** איתקש טומאה לטהרה דתרוייהו טומאה וטהרה קמיפתעו בחד גברא והכי משמע כל מי שאין לו טהרה אין לו טומאה ועובד כוכבים הואיל ולי אפשר לו בטהרה אין לו טומאה: **רב אחא בר יעקב אמר שאני הכא.** גזירות טעמא מאי אימעיטו להו עובדי כוכבים מגזירות כתיב הכא לאחיו ולאמו לא יטמא[ד] והתם כתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחזה לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך: ויקרא כה מו

ויקרא כה מו. דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש כי יפליא נדר בערכך נפשות ליי׳: ויקרא כז ב

2. דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש או אשה כי יפליא לנדר נדר נזיר להזיר ליי׳: במדבר ו ב

תורה אור השלם

1. ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את מקדש יי טמא מי נדה לא זרק עליו טמא הוא: במדבר יט כ
2. והזה הטהר על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב: במדבר יט יט
3. והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחזה לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך: ויקרא כה מו
4. דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש כי יפליא נדר בערכך נפשות ליי׳: ויקרא כז ב
5. דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש או אשה כי יפליא לנדר נדר נזיר להזיר ליי׳: במדבר ו ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כל שיש לו טהרה כלומר שיש לו טהרה בהזאה וטבילת: (ב) ד"ה ולמא וכו׳ ממגנו טומאה הוא דהויא ליה כל"ל ומיהא והא נמקה:

גליון הש"ם

תוס׳ ד"ה א"ה עבדים בו׳ שאינו קונה אותו. ע׳ יבמות דף סו ע"א בכ"מ ד"ה ועבדיו שקנו ובתוס׳ שם ד"ה ועבדים: **בא"ד** דמי שיש לו טהרה יש לו טומאה. דבריהם קמוחים דבפשוט עבד יש לו טהרה במקוה ומקבל טומאה כמו נשים: **תוס׳ ד"ה ואימא בני ישראל** וכו׳ למעוטי דבר. עי׳ זבחים דף ה ע"ב תד"ה ניתק ולע"ק:

הגהות הגר"א

[א] גמ׳ ת"ל אים (אים) תז"מ:

הגהות התוספות

1. תיבות ת"ל דקאמר מהני דלא, נמחק. וי"ל דיתיה למה לי קרא מהיכי תיתי כו׳. 2. בס"ד זה מזה. 3. נ"ל אחד. 4. נ"ל דדרשינן. 5. נ"ל ודרשינן לעולה פרט לנזירות. 6. תיבת ת"כ נמחק וי"ל דאין מ"כ נמחק. 7. נ"ל אי נמי אין סברא כו׳. 8. תיבות לא הוה ממעטו נמחק. וי"ל ממילא. 9. נ"ל ולא למעוטי שאינן מעריכים דסברא כו׳. 10. נדל"ל דסברא הוא להשוות ערכין לנדרים לגבי מה שיוכל. וכ"ה בתוספותים.

מוסף רש"י

הלכה היא בנזיר. הלכה למשה מסיני הוא בהלכות מזיר (סוטה כג:).

(ד) [לקמן סב. ערכין ה:]. (ה) מנחות עג.; ג) [לעיל כח: וש"נ], ד) [במדבר ו], (ה) [ויקרא כה], ו) [ויקרא כב], ז) [שם], ח) גי׳ מ"מ וי"ל אע"ג, ט) גי׳ מ"מ ופכר, י) שיך לדף סב ע"ב.

תוספות רבינו אליעזר בן הרא"ש

[1] דלא עובד כוכבים שאין לו טומאה. אם נגע במת אינו טמא: [2] דלמא כרת הוא דלא מיחייב. כי נכנס במקדש: [3] אבל איטמויי איטמו. כי נגע במת כדי לטמא אדם וכלים והואיל והוא מיטמא ממלאת אתה אומר שאהא מזירות תלה עליו: [4] כל שיש לו טהרה. אם אינו טמא אינו מקבל טומאה ולא יפסל את הקדשים במגעו: [5] הא טומאה הויא ליה שאם נגע במת שהוא טמא ומטמא אדם וכלים: [6] אמר קרא [איש אשר] יטמא ולא יתחטא. איתקש טומאה לטהרה דתרוייהו טומאה וטהרה קמיפתעו בחד גברא והכי משמע כל מי שאין לו טהרה אין לו טומאה ועובד כוכבים הואיל ולי אפשר לו בטהרה אין לו טומאה: [7] רב אחא בר יעקב אמר שאני הכא. גזירות טעמא מאי אימעיטו להו עובדי כוכבים מגזירות כתיב הכא לאחיו ולאמו לא יטמא[ד] והתם כתיב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם כל שיש לו נחלה יש לו טומאה וכל שאין לו נחלה אין לו טומאה אי הכי עבדים נמי לא אלא אמר רבא בשלמא גבי ערכין שנאמר בני ישראל בני ישראל מעריכין ואין העובדי כוכבים מעריכין יכול לא יהו נערכין ת"ל איש הא בני ישראל נוזרין ומביאין קרבן ואין העובדי כוכבים נוזרין ומביאין קרבן יכול אף לא יהו נזירין כלל ת"ל איש אמרי אי משום קרבן לאו מהכא נפקא ליה אלא מהתם [ג]לעולה פרט לנזירות דברי ר' יוסי הגלילי אימא בני ישראל נוזרין נזירות עולם ואין העובדי כוכבים נוזרים נזירות עולם יכול לא יהו נזירים תלמוד לומר [5]איש א"ר יוחנן מי כתיב נזיר עולם אימא בני ישראל מדירין בניהם בנזיר ואין העובדי כוכבים מדירין בניהם בנזיר יכול לא יהו נזירים ת"ל איש האמר רבי יוחנן [ג]הלכה היא בנזיר אימא בני ישראל מגלחין על נזירות אביהן ואין העובדי כוכבים מגלחין על נזירות אביהן יכול להא לאו ישראל מינהו: **אלא אמר רבא בשלמא גבי ערכין דכתיב [בני] ישראל.** לא מצית למעוטי עובדי כוכבים לגמרי דהא דכתיב בני ישראל ממעריך בלבד הוא דקממעטו להו כדאמרינן בני ישראל מעריכין [ב] אבל לגמרי לא מצית למעוטי להו דלא ליהוו נערכין דהא הדר בהו אים דמייתי את העובדי כוכבים דליהוו נערכין אבל הכא גבי נזירות ליכא לך למימר דליהוי בכלל נזיר כלל דהיכי אמרת בני ישראל נוזרין ומביאין קרבן ואין העובדי כוכבים נוזרין ומביאין קרבן דהאי דכתיב בנזיר בני ישראל [ג] קא ממעט להו מקרבן ומשום מיעוטא דקרבן לא איצטריך למיכתב בני ישראל דמהתם נפקא שאין נוזרין ומביאין קרבן דאמרינן במסכת מנחות בפרק אלו מנחות נקמצות (דף עג.) אים אים מבית ישראל כו׳ אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם[ו] לרבות את העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל דמלבד נדריהם ולכל נדבותם נפקא לרבות עולה ושלמים ועופות ויין ולבונה מ"כ מה ת"ל לעולה [ז] דכתיב[ז] אשר יקריבו לה׳ לעולה פרט לנזירות דאין העובדי כוכבים מביאין קרבן נזירות דברי ר' יוסי הגלילי וכיון דמהתם נפקא שאין מביאין קרבן נזירות בני ישראל דהכא למאי אתא אלא לומר לך דלא חל עלייהו נזירות כלל והאי דכתיב בהו אים איידי דכתיב אשה לנזרך כתב נמי אים שלא לנזרך: **ואימא.** דהאי דכתיב בני ישראל גבי נזירות משום דקאתי לאשמועי׳ דממעטו להו לעובדי כוכבים מנזירות עולם ומיהו בנזירות סתם קאי אלא קרבן מדכתיב בהו אים: **מי כתיב נזיר עולם.** בקרא [ח]דקאמרת בני ישראל נוזרין נזירות עולם אבל לא העובדי כוכבים והא לא גמרי נזירות עולם אלא מאבשלום דכתמרינן לעיל בפירקא קמא (דף ד:): **והאמר רבי יוחנן.** בפירקין דלעיל (דף כח:) הלכה היא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הניחא למאן דאמר. בערכין בני ישראל נערכין ולא עובדי כוכבים יכול לא יהו מעריכין ת"ל אים ולאי י"ל דלתא אים לומר דעובד כוכבים מופלא סמוך לאים יכול להעריך אלא למ"ד בני ישראל; ולא עובדי כוכבים יכול לא יהו נערכין ת"ל אים ואפילו מכן חדש בר ערוכי הוא [ב] (לגבי נערך)[2]:

לאיתויי עובד כוכבים גדול. כלומר לאשמועי' דלא"ג דגדול הוא אם אינו יודע להפלות לא. והשתא הוי לאתויי כמו למעוטי דאשמועינן דהיכא דהעובד כוכבים אינו יודע להפלות אין נדרו נדר אע"ג דגדול הוא מה שאין כן בישראל דגדול נדרו נדר אפילו אינו יודע להפלות וא"ת והא גבי ערכין קיימינן ואפי' עובד כוכבים גדול יודע להפלות אין מעריכין ויש לומר דאם אין ענין לערכין תנהו ענין לנדרים: **איש כי יפליא דכתיב גבי נזיר למה לי לאיתויי ידים שאין מוכיחות.** המי לאתויי נמי הוי כמו למעוטי וכדדרשינן בפ"ק דנדרים (דף ה.): ידיס שאין מוכיחות לא הויין ידיס [מאים] כי יפליא מה עיקר נזירות בהפלאה אף ידות בהפלאה: דאיתמר ידיס שאין מוכיחות אביי אמר הויין ידים רבא אמר [ה]לא הויין ידים לאביי ניחא אלא לרבא מאי איכא למימר אלא כי יפליא מיבעי ליה לכדרבי טרפון [ו]דתניא רבי יהודה אומר משום רבי טרפון אין אחד מהן נזיר לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה הניחא לרבי טרפון אלא לרבנן מאי איכא למימר אלא מיבעי ליה [ז]לכדתניא [ח]היתר נדרים פורחין באויר ואין להן על מה שיסמוכו רבי אליעזר אומר [ט]יש להם על מה שיסמוכו שנא' [1]איש כי יפליא [3]כי יפליא שתי פעמים אחד הפלאה לאיסור ואחד הפלאה להיתר:

מתני'

כי יפליא. בערכין בני ישראל נערכין ולא עובדי כוכבים יכול לא יהו מעריכין ת"ל אים ולאי י"ל דלתא אים לומר דעובד כוכבים מופלא סמוך לאים יכול להעריך אלא למ"ד בני ישראל; ולא עובדי כוכבים יכול לא יהו נערכין ת"ל אים ואפילו מכן חדש בר ערוכי הוא [ב] (לגבי נערך)[2]:

לאיתויי עובד כוכבים גדול. כלומר לאשמועי' דלא"ג דגדול הוא אם אינו יודע להפלות לא הוי נדרו נדר משל"כ בישראל דלא בעינן יודע להפלות בגדול והאי דקאמר יכול לא יהו נערכין ת"ל אים לאו דווקא אלא אסמכתא בעלמא דעיקר קרא אתא לגדול שאינו יודע להפלות ונערכין מסברא מקרא דנודרים בישראל:

לאיתויי עובד כוכבים גדול דאע"ג דגדול הוא אם אינו יודע להפלות לא. והשתא הוי לאתויי כמו למעוטי דאשמועינן דהיכא דהעובד כוכבים אינו יודע להפלות אין נדרו נדר אע"ג דגדול הוא מה שאין כן בישראל דגדול נדרו נדר אפילו אינו יודע להפלות וא"ת והא גבי ערכין קיימינן ואפי' עובד כוכבים גדול יודע להפלות אין מעריכין ויש לומר דאם אין ענין לערכין תנהו ענין לנדרים: **איש כי יפליא דכתיב גבי נזיר למה לי לאיתויי ידים שאין מוכיחות.** המי לאתויי נמי הוי כמו למעוטי וכדדרשינן בפ"ק דנדרים (דף ה.): ידיס שאין מוכיחות לא הויין ידיס [מאים] כי יפליא מה עיקר נזירות בהפלאה אף ידות בהפלאה: דאיתמר ידים שאינן מוכיחות אביי אמר הויין ידים רבא אמר [ה]לא הויין ידים לאביי ניחא אלא לרבא מאי איכא למימר אלא כי יפליא מיבעי ליה לכדרבי טרפון [ו]דתניא רבי יהודה אומר משום רבי טרפון אין אחד מהן נזיר לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה הניחא לרבי טרפון אלא לרבנן מאי איכא למימר אלא מיבעי ליה [ז]לכדתניא [ח]היתר נדרים פורחין באויר ואין להן על מה שיסמוכו רבי אליעזר אומר [ט]יש להם על מה שיסמוכו שנא' [1]איש כי יפליא [3]כי יפליא שתי פעמים אחד הפלאה לאיסור ואחד הפלאה להיתר:

מתני'

יכול לא יהו נזירין ת"ל איש האיתמר א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר [א] אי הכי [1]איש כי יפליא נדר בערכך בערכין למה לי מכדי האיתקש ערכין לנדרים דאמר קרא איש כי יפליא נדר בערכך והתניא[6] גבי נדרים איש מה ת"ל [2]איש [ג] איש [4]לרבות את העובדי כוכבים שהן נודרים נדרים ונדבות כישראל איש כי יפליא בערכין למה לי אלא האי איש איש מיבעי ליה לאיתויי [5]מופלא סמוך לאיש הניחא למ"ד [6]מופלא סמוך לאיש דאורייתא אלא למ"ד דרבנן איש כי יפליא למה לי לאיתויי מופלא סמוך לאיש דעובד כוכבים הניחא [7]למאן דאמר בני ישראל נערכין ואין העובדי כוכבים נערכין יכול לא יהו מעריכין תלמוד לומר איש שפיר אלא למ"ד בני ישראל מעריכים ואין העובדי כוכבים מעריכים יכול לא יהו נערכין תלמוד לומר איש אפי' [8]תינוק בן חדש בר עירוכי הוא כי יפליא למה לי א"ר אדא בר אהבה לאיתויי עובד כוכבים גדול דאע"ג דגדול הוא [9] אינו יודע להפלות אלא כי יפליא דכתב רחמנא גבי נזירות למה לי מכדי האיתקש נזירות לנדרים כי יפליא למה לי לאיתויי ידים שאינן מוכיחות [10]דאיתמר ידים שאינן מוכיחות אביי אמר הויין ידים רבא אמר [11]לא הויין ידים לאביי ניחא אלא לרבא מאי איכא למימר אלא כי יפליא מיבעי ליה לכדרבי טרפון [12]דתניא רבי יהודה אומר משום רבי טרפון אין אחד מהן נזיר לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה הניחא לרבי טרפון אלא לרבנן מאי איכא למימר אלא מיבעי ליה [13]לכדתניא [14]היתר נדרים פורחין באויר ואין להן על מה שיסמוכו רבי אליעזר אומר [15]יש להם על מה שיסמוכו שנא' [1]איש כי יפליא [3]כי יפליא שתי פעמים אחד הפלאה לאיסור ואחד הפלאה להיתר:

מתני'

[ב] הוהאיל כו' לית לך למימר דבני ישראל דכתיב אתא: [ג] אלא לגודל ואים דגבי ערכין לרבות העובדי כוכבים שיהו נערכים ואים דגבי נדרים כו': [ד] אם ישראל הן שיהו: [ה] דנדרין: [ו] דמלאוייתא: [ז] מיהו מעריכין בעובד כוכבים גדול כדלידיה שפיר: [ז] ואין העובדי כוכבים מעריכין: [ח] עובדי כוכבים נערכין: [ט] הלכך לדידיה לא אתא המי כי יפליא דנערכים לאתויי מופלא הסמוך לאים דעובד כוכבים דהוי נערך דאי משום מופלא דעובד כוכבים דלהוי נערך אלאגריך קרא כיון דמשמע ליה: [י] לאתא המי אים כי יפליא דנערכים הן דכיון דבתורת נערכין הן לאפילו עובד כוכבים בן חדש בר ערוכי הוא לאותו ערך האמור בענין: **אמר רב אחא בר אהבה אי אמר המי אי כי יפליא לאיתויי עובד כוכבים גדול דאע"ג דגדול הוא** (ד) **אינו יודע להפלות.** דלא"ג דבישראל כיון שהוא גדול אע"פ שאינו יודע להפלות דבריו קיימים כדתנן בפרק יוצא דופן (נדה דף מה.) לאחר הזמן אע"פ שאינו יודע לשם מי נדר דבריו קיימין גבי עובד כוכבים מיהא אינו יכול להעריך ולנדור עד שיהא גדול ויודע להפלות לדברי הכל דאילו להמי תנא דאמר יכול לא יהו מעריכין ת"ל אים גבי נדרים לרבות את העובדי כוכבים גדול ויודע להפלות דקאמר אבל בעובד כוכבים שאינו יודע להפלות לא ואחדך תנא נמי דקאמר ואין העובדי כוכבים מעריכין בעובד כוכבים גדול שאינו יודע להפלות קאמר אבל גדול ויודע להפלות יכול להעריך ולידור דאיתקוש ערכים לנדרים ובנערכין הוא דפליגי אבל במעריכין דברי הכל עובד כוכבים גדול שאינו יודע להפלות לא [ז]ואתא המי אים כי יפליא למעוטי. ודקאמר יכול לא יהו נערכין ת"ל אים לאו מדיוקא דאים כי יפליא נפקא אלא מאים אים דנדרים נפקא דאיתקש ערכין לנדרים אלא אידי דקאמר אידך תנא ת"ל אים קאמר איהו ת"ל אים: **אלא כי יפליא נגבי נזיר ג"ל.** בשלמא אים אידי דכתיב אשה לנורך כתב נמי אים שלא לנורך כדכתיב אים או אשה כי יפליא נדר וגו' וכן אים גבי ערכין יתירא הוא משום דכתיב בההיא פרשתא אם זכר אם נקבה ואתא ליה לדרשא דבעינן עובד כוכבים גדול שיודע להפלות אלא כי יפליא דגבי נזירות ג"ל: **מכדי הא איתקש נזירות לנדרים.** כדכתיב נדר נזיר ובנדרים כתיב הפלאה בנזירות ג"ל [ח]: **לאיתויי ידים שאינן מוכיחות דהויין ידים.** בין בנזירות בין בנדרים בנזיר כגון דאמר אהא וכדאמר לעיל בפ"ק (דף ב.): כגון שנזיר עובר לפניו ולגבי נדרים נמי כגון דאמר מודרני ממך דאסור שיהנה משלו ולא אמרינן (ט) דלמא לא משתעינא בהדך קאמר וכדאמר בפ"ק דנדרים (דף ה.). אלא נמ"ד לא הויין ידים מאי איכא למימר. ופלוגתא דתאני ורבא [י] בפ"ק דנדרים (ה.): **הניחא לרבי טרפון אלא לרבנן.** דלמרי בפירקין דלעיל (נב.): שכולן (נזיריס) מאי איכא למימר: **היתר נדרים פורחין באויר.** העולם שאין להן מקרא מן התורה על מה שיסמוכו (יא): **שנאמר כי יפליא.** אחד (יב) בנזיר ואחד (יג) בנדרים: **אחד הפלאה לאיסור.** שלא לבטל את הנדר כשאין בו מרבה: **ואחד הפלאה להיתר.** כשיש בו מרבה. ובמסכת מגיגה קאי: מתני'

עובד כוכבים גדול שאינו יודע להפלות שאינו מערך ולפי שכבר דרש מבני ישראל למעט עובדי כוכבים נקט האי לישנא לאתויי עובד כוכבים ופי' כמו למעוטי כלומר לאתויי גם זה לאותו דין שמיעטנו כבר עובד כוכבים ותקשה תרי מיעוטי ל"ל תריץ דאי לא כתיב אלא חד מיעוטא הוי מוקמינן ליה בגדול שאינו יודע להפלות אע"פ שאם היה ישראל היה מערך השתא דעובד כוכבים הוא אינו מערך ב) ובכה"ג לא הוה מצי למימר לאתויי מופלא סמוך לאיש וצריך תרי קראי דמחד קרא הוה ממעטי' דוקא מופלא סמוך לאיש משום דסוגיא זו למ"ד מופלא סמוך לאיש דרבנן (ומחד קרא ממעטי' אפילו עובד כוכבים גדול) והא דקתני יכול לא יהו נערכים לאו דוקא אלא אסמכתא בעלמא הוא במסכת נדרים ילפינן דעובד כוכבים נערך ועיקר קרא אתא לעובד כוכבים גדול שאינו יודע להפלות וי"מ דאם אינו ענין לערכין תנהו ענין לנדרים מה שאין כן בישראל דלא בעי' יודע להפלות מכדי הא איתקש נזיר לנדרים ונדרים לערכין ובערכין כתיב כי יפליא וכל מאי דדרשת מניה ה"ה לנדרים דאיתקש לערכין איש כי יפליא לנדור נדר נזיר דכתב [רחמנא גבי נזירות] [לה"ל]. לאתויי ידים שאינן מוכיחות פי' למעוטי וכדדרשינן פ"ק דנדרים מאיש כי יפליא דידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים. ה"ג **דאתמר ידים שאינן מוכיחות אביי אמר הויין ידים רבא אמר לא** הויין ידים לרבא ניחא אלא לאביי מאי איכא למימר וכו' וי"מ לאתויי ידים שאינן מוכיחות דהויין ידים כהך דתנינן לעיל פ"ק האומר אהא הרי זה נזיר ואוקימנא בשנזיר עובר לפניו ולא אמרינן אהא בתענית קאמר ומייתי מדאיש כי יפליא מרבי' דהפלאה כי האי חשיבי הפלאה: **היתר נדרים וכו'** אין להם מקרא:

ח א מיי' פ"ג מהלכות מעשה הקרבנות ה"ד:
ט ב מיי' פ"ז מהלכות עכו"ם הלכה טו:
י ג מיי' פי"ז מהלכות נדרים הלכה ד סמג לאוין רמב [טוש"ע יו"ד סימן רלג.]:
יא ד מיי' פ"ז מהל' ערכין הלכה ג סמג עשין קכח:
יב ה מיי' פ"ז מהלכות נדרים הלכה כג סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רו סעיף ח:
יג ו מיי' פ"ו מהלכות שבועות הלכה כ:

הגהות התוספות

1. ל"ל בני ישראל מעריכין.
2. ל"ל לגבי נערך לא שיין לתחזיר מופלא סמוך לאים.
3. ל"ל וכגירסא. 4. ל"ל הכא. וכ"כ בס"י.

פי' הרא"ש

אי הכי איש כי יפליא דכתב רחמנא גבי ערכין למה לי לעיל דדרשינן מיניה לרבות העובדי כוכבים שנערכין למה לי: **מכדי אתקש ערכין לנדרים** וכיון דקי"ל דעובדי כוכבים נודרים נדרים ונדבות כישראל במילא אפילו אי לא כתיב איש הוה מוקמי' מיעוטא דבני ישראל למעוטי עובדי כוכבים שאינן מעריכין ולא למעוטי שאינן נערכין דסברא הוא להשווות ערכין לנדרים בכל מה שנוכל ומיעוטא מוקמי' ליה למאי דמסתבר טפי דהיינו שאינן מעריכין: **לאתויי מופלא סמוך לאיש** והא דקתני בברייתא יכול לא יהו נערכים ת"ל איש לאו דוקא דמנדרים ילפינן שהעובדי כוכבי' נערכים אלא תנא לפום רייהטיה נקט הך דרשא דאי לאו דשמעי' ליה ממקום אחר הוה דרשי' ליה מהאי קרא: **הניחא למ"ד מופלא סמוך לאיש דאורייתא** פלוגתא היא בגדה פ' יוצא דופן. **לאתויי מופלא סמוך לאיש דעובד כוכבים** ואם אינו ענין לערכין דמבני ישראל ממעט' דאין העובדי כוכבים מעריכין תנהו ענין לנדרים (וא"ע) [ואף למ"ד] דבישראל לא הוה אלא דרבנן בעובד כוכבים הוי דאורייתא והיינו טעמא דכיון דישראל אתי לכלל בל יחל כשיהיה גדול לא מרבינן שיהיה נדרו נדר עד דאתי לכלל בל יחל אבל עובד כוכבים דליתא בבל יחל דקרא ומרבינן ליה מאיש כי יפליא מרבי' אפילו מופלא סמוך לאיש: **הניחא למ"ד** במסכת ערכין פ"ק **בני ישראל נערכים ולא העובדי כוכבים נערכים יכול לא יהו מעריכים** ת"ל איש ונעמא מפרש התם דמסתבר ליה לאוקומי רבויא למערך ולא לנערך מידי דהוי אטומטום ואנדרוגינוס דמעריכין ואינם נערכים שפיר דמרבינן עובד כוכבים מופלא סמוך לאיש דמעריכין **אלא למאן דמוקי רבויא לנערך למה שייך לרבייה מופלא סמוך** (שיסמוכו אלא רמז בעלמא שדרשו חכמים איש כי ידור וכו' הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו) **לאיש שנערך אפי' בן** (חמשה חדשים) [חודש] **בר ערוכי הוא לאתויי**

נוסחת הריב"ן

ג) הוהאיל כו' לית לך למימר דבני ישראל דכתיב אתא: [ב] אלא לגודל ואים דגבי ערכין לרבות העובדי כוכבים שיהו נערכים ואים דגבי נדרים כו': [ג] אם ישראל הן שיהו: [ד] דנדרין: [ה] דמלאוייתא: [ו] מיהו מעריכין בעובד כוכבים גדול כדלידיה שפיר: [ז] ואין העובדי כוכבים מעריכין: [ח] עובדי כוכבים נערכין: [ט] הלכך לדידיה לא אתא המי כי יפליא דנערכים לאתויי מופלא הסמוך לאים דעובד כוכבים דהוי נערך דאי משום מופלא דעובד כוכבים דלהוי נערך אלאגריך קרא כיון דמשמע ליה: [י] לאתא המי אים כי יפליא דנערכים הן דכיון דבתורת נערכין הן לאפילו עובד כוכבים בן חדש בר ערוכי הוא לאותו ערך האמור בענין: [יא] אמר רב אחא בר אהבה אי אמר המי אי כי יפליא לאיתויי עובד כוכבים גדול דאע"ג דגדול הוא אינו יודע להפלות לא אלא דמרבינן שיהיה נדרו נדר עד דאתי לכלל בל יחל אבל עובד כוכבים דליתא בבל יחל דקרא ומרבינן ליה מאיש כי יפליא מרבי' אפילו מופלא סמוך לאיש: [יב] ד"ה לאיתויי וכו' ואינו יודע להפלות לא דאע"פ: [יג] ד"ה לאיתויי וכו' ולא אתמרינן דלא משתעינא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (אי הכי) תא"מ (וכן ליתא בכ"י ופוספות):

מוסף רש"י

מה ת"ל איש איש. אים אים מבנים ישראל ומן הגר בישראל אשר יקריב קרבנו וגו' (חולין יג.). ת"ל איש. אים משמע כל דהו (ערכין ה.). **ידים שאינן מוכיחות.** בית ד' אחיות הדבר אע"פ שאין מוכיח אחיות לשון גמור (קדושין ה: וכעי"ז בגיטין פה:). **אין אחד מהן נזיר.** שיש יוצאין ואחד עובר, זה אומר פלוני העובר נזיר הוא וזה אומר אינו נזיר, ואמר אחד כריבי נזיר כל שהוא נזיר, וחכיזו אומר כריבי נזיר אם כמותו הוא שאינו נזיר, ובמיסס מתכוונים לנזירות, ונמצא כאחד מהם, ואמר ר' טרפון אין אחד מהן נזיר, שעל פפק אמר בריבי תמילה ואין זו הפלאה, דכי יפליא אים יפרש משמע (סנהדרין כה. וכעי"ז ערובין פב. וחגיגה י.). **לפי שלא נתנה נזירות.** לחיות נזיר בתליה ובספק, **אלא להפלאה.** בהפלאה ודאית מפורסת (חגיגה י.) שיהא נדרו מפורש על הודאי ולא בתורת ספק אי נזיר אותו הנה כנגדו (ערובין פב.) דבעינן בשעה שנדר שיהא יודע אי הוי נזיר (נדרים יט.). **היתר נדרים פורחין באויר.** התרת נדרים שאמרו חכמים שהתם מתיר את הנדר, מעגו רמז יש במקרא ואין על מה לסמוך, אלא שכן מצוי לחכמים בתורה שבעל פה (חגיגה י.). **כי יפליא שתי פעמים.** אחד בערכין ואחד בנזיר, כי יפליא נדר בערכך, כי יפליא לנדור נדר נזיר (שם). **אחד הפלאה לאיסור ואחד הפלאה להיתר.** מליה הפלאה לשון פירוש, כתרגומו אי יפרש, ולמה כתב הפלאה בשניהן, אחת כשפירש ונדר ואחר עלמו בנדר ואחת שחזר ומפרש לפני התכס ולומר כן נדרתי ולדעת כן נדרתי אבל נדעת כן לא נדרתי והרי הוא בא לידי מרבה ומתוך כך בא לידי היתר (שם).

ג) כ"ז שייך למעוט אחר מיתא אין נסם מקרא. ב) ומחך קרא ממעטינן אפילו עובד כוכבים גדול שיודע להפלות ובכה"ג כל"ל.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות